4ኛ ዓመት ቁጥር 14
4th Year No. 14

ሐረር ነሐሴ 24 ቀን 1991
Harar August 30/1999

የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት

ሐረር ነጋሪ ጋዜጣ

HARAR NEGARI GAZETA

HARARI PEOPLE NATIONAL REGIONAL STATE

የአንዱ ዋጋ ብር 1.00	በሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ተጠባባቂነት የወጣ	የፖስታ ሣጥን ቁጥር 272

ማውጫ

አዋጅ ቁጥር 19/1991
የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ለማቋቋም የወጣ አዋጅ ቁጥር 19/1991 -- ገጽ 171

አዋጅ ቁጥር 19/1991 ዓ.ም

የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት

ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ለማቋቋም የወጣ አዋጅ

የኦዲት ሥራ መጠናከር ለአስተማማኝ መረጃ ግኝት ለክልሉ የፕላን ሥራ ጥራትና ጥንካሬ እንዲሁም ኢኮኖሚውን በሚገባ ለመምራትና ለማስተዳደር ከፍተኛ አስተዋፅኦ ያለው በመሆኑ፤

በሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት በልዩ ልዩ የልማትና የአስተዳደር መስኮች የተሰማሩ የክልሉ ቢሮዎች ፣ድርጅቶችና ማህበራት የገንዘብ አስተዳደር ተገቢውን የሂሳብ አያያዝ ስርዓት የተከተለ፣ የገቢ አሰባሰባቸው፣ የወጪ አፈፃፀማቸውና የንብረት አስተዳደራቸው የመንግስት ሕግና መመሪያ ተከትሎ የተፈፀመ መሆኑንና ፕሮግራማቸውንም በቅልጥፍና እና ኢኮኖሚያዊ በሆነ መንገድ በማከናወን የሚጠበቅባቸውን ግብ ማሟላታቸውን ማረጋገጥ አስፈላጊ በመሆን የክልሉ ኢኮኖሚ በተጠናከረና ዘመናዊ በሆነ የኦዲት ሥራ መታገዝ ያለበት በመሆኑ፤

ለዚህ ተግባራዊነት የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤትን አጠናክሮ ማቋቋም በማስፈለጉ፤

በሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ሕገ መንግስት አንቀፅ 26 ንዑስ አንቀጽ 2/ሀ/መሠረት የሚከተለው ታውጇል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌ

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ "የሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልል ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 19/1991" ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

በዚህ አዋጅ ውስጥ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚሰጠው ካልሆነ በስተቀር

1. “ክልል” ማለት በሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ሕገ መንግሥት አንቀጽ 2 መሠረት የተቋቋመ የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልል ነው፡፡
2. “ምክር ቤት” ማለት የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ነው፡፡
3. “ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት” ማለት በዚህ አዋጅ የተቋቋመ የክልሉ ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ነው፡፡
4. “ዋናው ኦዲተር” ማለት የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት የበላይ ኃላፊ ነው፡፡
5. “ጽሕፈት ቤት” ማለት የሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጽህፈት ቤት ፥ ቢሮ ፥ ኮሚሽን ወይንም በሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ሥር በህግ መሠረት የተቋቋመ መሥሪያ ቤት ነው፡፡
6. “ድርጅት” ማለት በሙሉ ወይም በከፊል የክልሉ የሆነ የማምረቻ፥ የማከፋፈያ፥ የአገልግሎት ሰጪ ወይም ሌላ የንግድ ድርጅት ነው፡፡
7. “ማኅበር” ማለት የኅብረት ሥራ ማኅበር ፥ የገበሬ ማህበር ፥ የከተማ ነዋሪዎች ማኅበር እና ሌሎች ሕዝባዊ ድርጅቶች ናቸው ፡፡
8. “መንግሥት” ማለት የሐረሪ ህዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ማለት ነው

3. <u>መቋቋም</u>

የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ከዚህ በኋላ“ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት” እየተባለ የሚጠራ

በዚህ አዋጅ ተቋቁሟል፡፡

4. <u>አደረጃጀትና ተጠሪነት</u>

1. የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ዋናው ኦዲተር በክልሉ መንግስት ፕሬዚዳንት አቅራቢነት በክልሉ ምክር ቤት ይሾማል፡፡
2. የዋናው ኦዲተር ተጠሪነቱ ለክልሉ መንግሥት ምክር ቤት ሆኖ ምክር ቤቱ በማይሰበሰብበት ጊዜ ለክልሉ መንግስት ፕሬዚዳንት ይሆናል፡፡

5. <u>አላማዎች</u>

የዋናው ኦዲተር መስሪያ ቤት የሚከተሉት አላማዎች ይኖሩታል፡፡

1. የክልሉ መንግሥት ዕቅዶችና በጀት በሚገባ ለመምራትና ለማስተዳደር የሚያስፈልገውን አስተማማኝ መረጃ ለማግኘት የሚረዳ የኦዲት ስርዓትን ማጠናከር፥
2. የክልሉ መንግስት ገንዘብና ንብረት በክልሉ ምክር ቤት በወጡት ህጎች፣ ደንቦች መሠረት መሰብሰቡን ፣ መጠበቁንና በአግባቡ ስራ ላይ መዋሉን ማረጋገጥና የደረሰበትን ውጤት ለምክር ቤቱ ሪፖርት ማቅረብ፥
3. በጽሕፈት ቤት ፥ በቢሮ ፥በድርጅት ወይም በማህበር ተዘጋጅቶ በቀረበው የሂሳብ መግለጫ ላይ ሃሳብ መስጠትና የሂሣብ መግለጫው በሂሣብ አያያዝ ስርዓት እና ደንብ ላይ የተመሰረተ መሆኑን የማረጋገጥ፥
4. ሂሣብ መግለጫው የጽሕፈት ቤቱን ፥ የቢሮውን ፥የድርጅቱን ወይም የማኅበሩን የሥራ ውጤት በትክክል የሚያሳይ መሆኑን የማጥናት፥
5. የክልሉ ሀብትና ንብረት በአግባቡ የሚጠበቅ መሆኑን ለማረጋገጥ የፋይናንስ ኦዲትና የክዋኔ ኦዲት ማካሄድ፥
6. ማንኛውም ጽሕፈት ቤት ፥ቢሮ ድርጅት ወይም ማኅበር ያስገኘው የሥራ ውጤት በትክክል ኢኮኖሚያዊ በሆነ ሁኔታ በብቃትና በተቃና መንገድ መከናወኑን የማረጋገጥ፥
7. በየዓመቱ ለክልሉ መንግሥት ምክር ቤት በሚቀርበው የገቢ፥ የወጪ፥ የሀብትና የዕዳ መግለጫ ላይ አስተያየት የመስጠት።

<u>ክፍል ሁለት</u>

<u>የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ዋናው ኦዲተር መስሪያ ቤት ስልጣንና ተግባር</u>

6. የክልሉ ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ሥልጣንና ተግባር

የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት አላማውን በተሳካ ሁኔታ ከግቡ ለማድረስ አስፈላጊው ስልጣን ሁሉ ይኖረዋል። በዚህ አጠቃላይ አባባል ሳይወሰን

1. የክልሉ ምክር ቤትን ጨምሮ በክልሉ የሚገኙትን ጽሕፈት ቤቶች፣ ድርጅቶችና ማህበራት ሂሳብ ኦዲት ያደረጋል ያስደርጋል።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ ቁጥር /1/ መሠረት ያከናወነውን የኦዲት ውጤት ለሚመለከተው ምክር ቤት ጽሕፈት ቤት ፣ቢሮ፣ ድርጅት ወይም ማኅበር የበላይ አካል ወይም ኃላፊ ያስታውቃል።
3. የሂሳብ መዛግብት አያያዝና አስተዳደር ስርአት የሚመለከት ደንብ በክልሉ ፋይናንስ ቢሮ ሲዘጋጅ አስፈላጊውን ምክር ይሰጣል። የመመሪያዎቹን ተግባራዊነትም ይቆጣጠራል።
4. አንድ ሂሳብ ተንኮል እና ታማኝነት በጎደለው አኳኋን መያዙን ለማመን ምክንያት ያለው እንደሆነ ይህንን ሂሳብ በሚመለከቱ መዛግብት፣ ሰነዶች፣ መዘክሮችና ሌሎች መሠል መረጃዎች ላይ ያሸጋል።
5. በክልሉ የኦዲት ሥራ መሠማራት የሚፈልጉትን የሂሣብ ባለሙያዎች እና የግል ኦዲተሮችን ሞያዊ ችሎታና ብቃትን ገምግሞ ለጉዳዩ አግባብ ካለው የሴክተር መሥሪያ ቤት በሚጠይቁበት ጊዜ ድጋፉን ይሰጣል ።
6. ከፌደራሉ ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት እና አግባብነት ካላቸው አካላት ጋር በመተባበር የሂሳብ አያያዝ እና የኦዲት ሙያ እንዲያደግና እንዲጠናከር ያደርጋል አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝም ለውስጥ ኦዲተሮች ስልጠና ይሰጣል።
7. አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ማናቸውም፣ የውስጥ ኦዲተሮች የጽሕፈት ቤታቸውን፣ የቢሮዋቸውን፣ የድርጅታቸውን ወይም የማህበራቸውን ሂሳብና ንብረት ኦዲት አድርገው ውጤቱን እንዲገልፁለት ያስደርጋል።

ክፍል ሦስት

7. የዋናው ኦዲተር ስልጣንና ተግባር

የክልሉ ዋናው ኦዲተር በዚህ አዋጅ አንቀጽ 6 ለክልሉ ዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ከተሰጡት ስልጣንና ተግባራት በተጨማሪ የሚከተሉት ስልጣንና ተግባራት ይኖሩታል።

1. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 6 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ስለሚከናወነው ኦዲትና ስለ መሥሪያ ቤቱ ሥራዎች አጠቃላይ ዓመታዊ ዘገባ ለክልሉ ምክር ቤት ይቀርባል፣ ምክር ቤቱ በማይሰበሰብበት ጊዜ ለክልሉ መንግሥት ፕሬዝዳንት ያቀርባል፣
2. ለምክር ቤቱ የቀረበው የክልሉ ገቢና ወጪ ሂብትና እዳ እንዲሁም የክልል መንግሥት ገንዘብ ነክ የሆኑ መረጃዎችን የሚመለከት ዓመታዊ ዘገባ ለምክር ቤቱ በደረሰው በ6 ወር ጊዜ ውስጥ ምርምሮና አጠንቶ አስተያየቱን ለክልሉ ምክር ቤት ያቀርባል፣
3. ተግባሩን በሚገባ ለማከናወን መሥሪያ ቤቱን ያደራጃል፣
4. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤትን አቅድና በጀት አዘጋጅቶ ለምክር ቤቱ ያቀርባል፣ ሲፈቀድም በሥራ ላይ ያውላል።
5. በመንግሥት ሠራተኞች ሕግና ደንብ መሠረት ለመሥሪያ ቤቱ አስፈላጊ የሆኑ ሠራተኞችን ይቀጥራል ያስተዳድራል በደረጃ፣ ያሳድጋል፣ ያዛውራል ፣ያሰናብታል።

ክፍል አራት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

8. የኦዲት ሥርዓትና የጊዜ ገደብ

1. የዋናው የኦዲተር መሥሪያ ቤት አንድ ሂሳብ ኦዲት ሲያደርግ ለጉዳዩ አስፈላጊ እንደመሰለው አንድ በአንድ በዝርዝር ወይም አልፎ አልፎ የኦዲት ዘዴ ምርመራ ሊያደርግ ይችላል። ሂሳቦችን ኦዲት አድርጎ በሚያቀርበው ዘገባ ውስጥ

ለያንዳንዱ ሂሣብ የኦዲት ሁኔታና ጥልቀቱን መግለጽ አለበት።

2. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት የሚያደርጋቸው ምርመራዎች ከሚመረምረው የበጀት ዓመት ወደ ኋላ ከሁለት የበጀት ዓመት ማለፍ የለባቸውም። ነገር ግን ወንጀል መፈጸሙን ያመነ እንደሆነ ከተባሉት ሁለት የበጀት ዓመታት ወደኋላ አልፎ ኦዲት ሊደርግ ይችላል።

3. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ሂሳብ በምክር ቤቱ ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ በሚሰየም ኮሚቴ ኦዲት ይደርጋል።

9. የተመርማሪዎች ግዴታ

1. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ኦዲተሮች ለኦዲት ሥራ አስፈላጊና ጠቃሚ የሚሏቸውን መጻሕፍት ፥ መዘከሮች፥ መዝገቦች፥ ሠነዶችና ሌሎች የጽሁፍና የቃል መረጃዎች ሁሉ ሲጠይቁ የተጠየቀው ግለሰብ፥ ሠራተኛ ወይም ባለሥልጣን በትክክልና በተሟላ አኳኃን ወዲያውኑ የማቅረብ ግዴታ አለበት።

2. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት እንዲቆጣጠራቸው በዚህ አዋጅ ሥልጣን የተሰጠው አካላትን ገንዘብ ወይም ንብረት ወጪ ያደረገ፥ የከፈለ ወይም ለሂሳቡ ሃላፊ የሆነ ማንኛውም ሰው ሲጠየቅ ሂሳቡን ኦዲት የማስደረግ ግዴታ አለበት።

3. ኦዲት ተደራጊ መሥሪያ ቤቶች በዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት በተላኩ ሪፖርቶች በተገለጹ ግኝቶች ላይ ተገቢውን የዕርምት እርምጃ እንዲወስድ በተሰጡ የማሻሻያ ሃሳቦችና አስተያየቶች መሠረት ከ30 ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ እርምጃ የመውሰድ ግዴታ አለባቸው። እርምጃ ለመውሰድ ካልቻሉ ምክንያቱን በመግለጽ ለዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት በዚሁ የጊዜ ገደብ ውስጥ ማሳወቅ አለባቸው።

4. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ለምክር ቤቱ በሚያቀርበው ሪፖርት ውስጥ ድክመት የታየባቸው ቢሮዎች፥ ጽሕፈት ቤቶች፥ ድርጅቶችና ማህበራት ሃላፊዎች በታዩት ድክምቶች ላይ አስፈላጊውን የማስተካከያ እርምጃ ውስደው ይህንኑ ለምክር ቤቱና ለዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት የማሳወቅ ግዴታ አለባቸው።

10. የማስታወቅ ግዴታ

የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤት ኦዲት ሲያከናውን በጉዳዩ ላይ ወንጀል መሰራቱን ያመነ እንደሆነ ለክልሉ ፍትህ ቢሮና ለሚመለከተው መሥሪያ ቤት ፥ቢሮ፥ ጽሕፈት ቤት፥ ድርጅት ወይም ለማህበሩ የበላይ ሃላፊ የማስታወቅ ግዴታ አለበት።

11. ቅጣት

ማንኛውም ሰው፦

1. በዋናው ኦዲተሩ ወይም በመሥሪያ ቤቱ ኦዲተሮች አማካኝነት ለምርመራ እንዲቀርቡለት የሚጠይቀውን መጽሀፍት፥ መዘከሮች፥ መዛግብት፥ ሰነዶችና ሌሎች የጽሁፍ ወይም የቃል መረጃዎች ያላቀረበ ወይም፥

2. ለዋናው ኦዲተር ወይም ለመሥሪያ ቤቱ ኦዲተሮች እውነተኛ መሆኑን ለማመን ምክንያት ሳይኖረው ማንኛውንም መረጃ የሰጠ ወይም፥

3. የዋናው ኦዲተር መሥሪያ ቤትን ስራ በሚገባ እንዳይከናወን ያሰናከለ ወይም፥

4. ያለበቂ ምክንያት በዋናው ኦዲተር በቀረቡ የኦዲት ሪፖርቶች በተሰጡ የማሻሻያ አስተያየቶችና ሀሳቦች ላይ በወቅቱ እርምጃ ያልወሰደ ወይም በዚህ አዋጅ መፈጸም ሲኖርበት ለመፈፀም ፍቃደኛ ሆኖ ያልተገኘ እንዲሆን እስከ ሁለት አመት በሚደርስ ፅኑ እስራት ወይም እስከ ሁለት ሺህ ብር በሚደርስ መቀጫ ወይም በሁለቱ ይቀጣል።

12. የተሻሩና ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ሕጎች

1. የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የኦዲት ጽሕፈት ቤት ለማቋቋም የወጣው አዋጅ ቁጥር 4/1988 በዚህ አዋጅ ተሽሯል።

2. ይህን አዋጅ የሚጻረሩ ሌሎች ሕጎችና ደንቦች በዚህ አዋጅ ጥላ ሥር

በተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈፃሚነት አይኖራቸውም።

13. <u>ደንብ የማውጣት ሥልጣን</u>

ይህንን አዋጅ ለማስፈጸም የክልሉ ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ ደንብ የማውጣት ሥልጣን ተሰጥቶታል።

14. <u>አዋጁ የሚጸናበት ጊዜ</u>

ይህ አዋጅ በሐርሪ ነጋሪ ጋዜጣ ከወጣበት ቀን ጀምሮ የፀና ይሆናል።

ሐረር ጥር 1992 ዓ.ም

ጋዛሊ መሐመድ አዱስ

የሐረሪ ሕዝብ ብሔራዊ ክልላዊ

መንግሥት

ፕሬዝዳንት